

Nr 171.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående långtjänstpremie åt vissa till beredskapstjänst inkallade värnpliktiga vid marinen jämte en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I proposition nr 214 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen medgiva, att en långtjänstpremie av 180 kronor må tilldelas värnpliktig av klass A vid marinen, vilken under innevarande budgetår, utan att hava innehaft anställning över stat, såsom 2. klass sjöman eller 2. klass kustartillerist fullgjort beredskapstjänstgöring vid flottan eller kustartilleriet under minst sex månader i en följd.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått en inom första kammaren av herrar *F. Ström* och *K. Karlsson* väckt motion (nr 205), vari hemställts, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 214 måtte medgiva, att en långtjänstpremie av 180 kronor må tilldelas värnpliktiga av klass A vid marinen, vilka under innevarande budgetår, utan att hava innehaft anställning över stat, såsom menig eller korpral fullgjort beredskapstjänstgöring vid flottan eller kustartilleriet under minst sex månader i en följd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 mars 1940 har chefen för marinen gjort framställning om vidtagande av åtgärder för förbättrande av vissa till beredskapstjänst inkallade värnpliktigas vid flottan ställning i ekonomiskt avseende m. m. och i sådant syfte föreslagit, bland annat, att en långtjänstpremie, beräknad efter en krona för dag, skulle tilldelas de värnpliktiga tillhörande klass A, vilka, utan att hava varit överstanställda, under sex månader i följd varit inkallade till beredskapstjänst. Genom en dylik åtgärd skulle ifrågavarande värnpliktiga beredas ungefär motsvarande ekonomiska förmåner som de överstanställda.

I ärendet hava utlåtanden avgivits av marinförvaltningen samt av försvarsväsendets lönenämnd.

Marinförvaltningen har förklarat sig icke hava något att erinra mot de förenämnda av chefen för marinen framlagda förslagen.

Försvarsväsendets lönenämnd har vad angår förslaget att tilldela vissa meniga värnpliktiga, som varit inkallade till beredskapstjänstgöring under sex månader i följd, en långtjänstpremie, med hänsyn till de av chefen för marinen anförda särskilda förhållandena vid flottan, ansett sig böra förordade den av honom i sådant syfte föreslagna utvägen. Den förordade åtgärden borde emellertid anses hava engångskaraktär, och ifrågasatt ökning av de värnpliktigas avlöningsförmåner under tjänstgöring, varom nu vore fråga, borde ske inom krigsavlöningsreglementets ram för undvikande av alltför splittrade bestämmelser å hithörande område.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Såsom chefen för marinen framhållit har den av de utrikespolitiska förhållandena föranledda beredskapstjänstgöringen blivit synnerligen betungande för åtskilliga av flottans värnpliktiga. Särskilt gäller detta beträffande de till klassen A hörande värnpliktiga. En stor del av dessa inkallades till tjänstgöring i samband med den förstärkta försvarsberedskapens anbefallande förliden höst och flertalet av dem äro fortfarande allttjämt i tjänst. Genom generalorder den 15 mars 1940, nr 163, har visserligen föreskrivits, att de av dessa värnpliktiga, vilka äro redovisade såsom tillhörande tredje tjänstbarhetsklassen eller skeppsgossekåren, skola hemförlovas snarast möjligt, och dessa grupper torde följaktligen nu helt vara avlösta, men beträffande de övriga har någon dylik hemförlovningsåtgärd med hänsyn till tjänstens krav icke kunnat vidtagas, utan de äro fortfarande i tjänstgöring. Naturligt nog har denna långa tjänstgöringstid, under vilken avlöningsinkomsterna varit jämförelsevis ringa, för många av dem medfört ekonomiska svårigheter. Det synes därför vara skäligt och billigt, att dessa värnpliktiga, vilka på grund av sin utbildning tjänstgöra i ansvarsfulla befattningar, genom förbättrade ekonomiska förmåner erhålla en viss kompensation för de olägenheter, som den långa tjänstgöringstiden medför.

Chefen för marinen har föreslagit, att de förbättrade ekonomiska förmanerna skulle utgå dels i form av en långtjänstpremie av en krona för dag till en var icke överstatanställd dylik värnpliktig, som under minst sex månader i följd varit inkallad till beredskapstjänstgöring, dels ock på så sätt, att vederbörande värnpliktige efter sex månaders beredskapstjänstgöring uppflyttades till 1. sjömansklassen, varigenom han skulle komma att hänföras till 4. i stället för 2. krigslöneklassen.

Vad till en början angår frågan om beredande av förbättrade avlöningsförmåner åt ifrågavarande värnpliktiga genom uppflyttning i högre sjömansklass får jag erinra om att Kungl. Maj:t genom generalorder den 1 april 1940, nr 202, föreskrivit, att stationschef vid flottan må oberoende av gällande föreskrifter i ämnet till 1. sjömansklassen uppflytta sådan klass A eller f. d. klass A tillhörande värnpliktig, som varit inkallad till beredskapstjänstgöring under minst sex månader och som med hänsyn till tjänstbarheten befunnits härför lämplig. Dylik uppflyttning torde nu i regel hava skett åtminstone beträffande de värnpliktiga, som varit i tjänstgöring sedan beredskapstjänstgöringens början. Då uppflyttningen till 1. klass sjöman medför att vederbörande hänföres till 4. krigslöneklassen, har den av chefen för marinen i förevarande avseende begärda löneförbättringen redan kommit till stånd, varför några ytterligare åtgärder härutinnan icke nu erfordras.

Vad därefter frågan om långtjänstpremie angår, anser jag mig även böra tillstyrka, att en dylik förmån beredes ifrågavarande värnpliktiga. Emellertid finner jag mig böra förordade, att denna premie bestämmes till ett fixt belopp av 180 kronor i ett för allt, motsvarande ett lönetillägg av 1 krona

för dag under en tjänstgöringstid av sex månader. Beloppet i fråga torde icke böra utgå till personal, som under tjänstgöringstiden innehaft anställning över stat. Såsom lönenämnden anfört torde dylik premie allenast böra tillkomma sådana värnpliktiga, vilka vid tiden för utfärdandet av beslut om premiens utgående redan fullgjort eller fullgöra beredskapstjänstgöring. I övrigt torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående långtjänstpremiens utbetalande. Frågan härom torde emellertid böra underställas riksdagens prövning.

Den förmån av långtjänstpremie, som sålunda ifrågasatts beträffande vissa av flottans värnpliktiga, torde jämväl böra tillkomma motsvarande kategorier värnpliktiga vid kustartilleriet.

Med hänsyn till föreliggande särskilda förhållanden för i propositionen avsedda värnpliktiga vid marinen av klass A, vilka såsom 2. klass sjöman eller 2. klass kustartillerist fullgjort beredskapstjänstgöring vid flottan eller kustartilleriet under minst sex månader i en följd, finner utskottet sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om att ifrågavarande värnpliktiga må tilldelas en långtjänstpremie av 180 kronor.

Vidkommande därefter det motionsvis framställda yrkandet, så innebär detta, att långtjänstpremiern skulle tilldelas, utöver de i Kungl. Maj:ts proposition avsedda värnpliktiga, jämväl övriga värnpliktiga vid marinen av klass A, vilka, utan att hava innehaft anställning över stat, såsom 1. klass sjöman eller 1. klass kustartillerist eller såsom korpral fullgjort beredskapstjänstgöring under samma tid. Frågan om att tilldela också dessa värnpliktiga den ifrågavarande långtjänstpremiern har varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda något förslag till riksdagen. Med hänsyn till att dessa värnpliktiga, till skillnad från de i Kungl. Maj:ts proposition berörda, äga åtnjuta månadslön enligt krigsavlöningsreglementet och även högre terminslön, finner utskottet sig icke kunna tillstyrka motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 205, medgiva, att en långtjänstpremie av 180 kronor må tilldelas värnpliktig av klass A vid marinen, vilken under innevarande budgetår, utan att hava innehaft anställning över stat, såsom 2. klass sjöman eller 2. klass kustartillerist fullgjort beredskapstjänstgöring vid flottan eller kustartilleriet under minst sex månader i en följd.

Stockholm den 24 maj 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 176.

Reservation

av herrar *Svensson* i Grönvik och *Närlinge*.